ePublishing
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ
NATIONAL DOCUMENTATION CENTRE

Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις στην Εκπαίδευση

Τόμ. 1, Αρ. 2 (2024)

Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις στην Εκπαίδευση

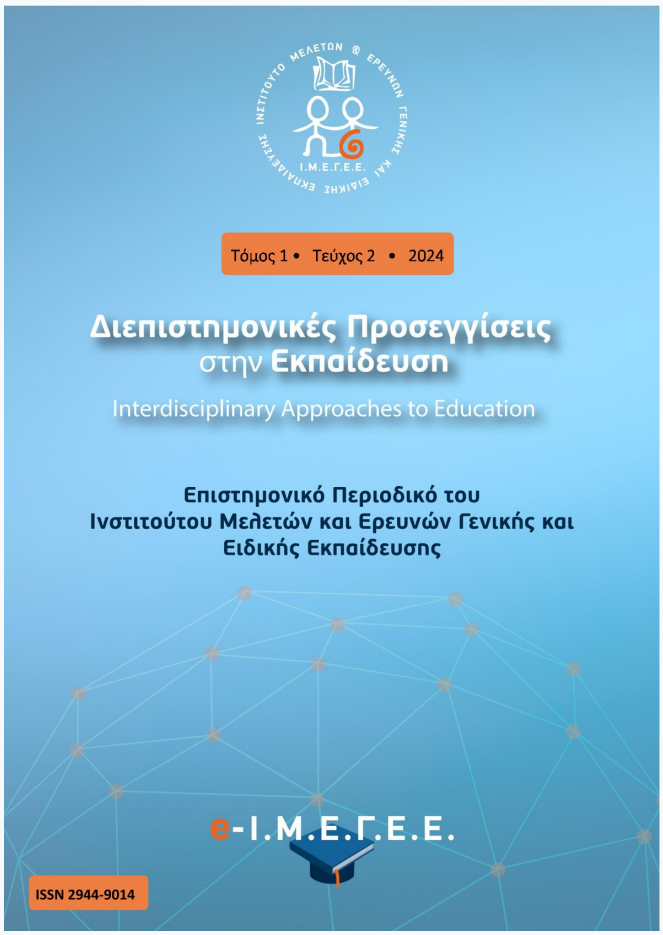

Ενσυναίσθηση και ο ρόλος του Σχολικού Νοσηλευτή

ΔΗΜΗΤΡΑ ΚΟΝΙΑΡΗ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΡΑΦΤΟΥΛΗΣ

doi: 10.12681/....35195

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΚΟΝΙΑΡΗ Δ., & ΡΑΦΤΟΥΛΗΣ Γ. (2024). Ενσυναίσθηση και ο ρόλος του Σχολικού Νοσηλευτή. *Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις στην Εκπαίδευση*, *1*(2). https://doi.org/10.12681/.35195

https://epublishing.ekt.gr | **e-Εκδότης:** EKT | **Πρόσβαση:** 05/02/2026 13:12:26

Ενσυναίσθηση και ο ρόλος του Σχολικού Νοσηλευτή

Γεώργιος Ραφτούλης

raftoulis23@gmail.com

PhD καθηγητής Πληροφορικής- Οργάνωσης & Διοίκησης Επιχειρήσεων, Διευθυντής 2ου Δημοτικού Σχολείου Γιάννουλης Λάρισας,

Δήμητρα Κόνιαρη

demyapr81@gmail.com

PhD Φιλόλογος- Νοσηλεύτρια, Διευθύντρια Ενιαίου Ειδικού Επαγγελματικού Γυμνασίου Λυκείου Λάρισας

Περίληψη

Η παρούσα μελέτη αποτελεί μια προσπάθεια ενδελεχούς εξέτασης της ενσυναίσθησης του νοσηλευτή. Με άλλα λόγια, ερευνά τη συναισθηματική ταύτιση με τον άλλο, την ικανότητα, δηλαδή, να κατανοείς τη θέση στην οποία βρίσκεται, τις σκέψεις του, τα συναισθήματα του αλλά και την κατάσταση στην οποία βρίσκεται καθώς και ο σωστός τρόπος που χειρίζεται τη διαφορετικότητα κάποιου άλλου, χαρακτηρίζουν ένα άτομο με ενσυναίσθηση. Σε μια σύγχρονη κοινωνία στην οποία ζούμε την οποία χαρακτηρίζει η έλλειψη ουσιαστικής επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων αλλά και κατανόησης, είναι αναγκαία η αναγνώριση αλλά και η μελέτη εκείνων των παραγόντων που μπορούν να συμβάλλουν για να αναπτυχτούν ικανοποιητικοί συναισθηματικοί δεσμοί και θετικές κοινωνικές συναναστροφές.

Λέξεις- Κλειδιά: ασθενής, ενσυναίσθηση, επαγγελματίας υγείας, οφέλη.

Abstract

The present study is an attempt to thoroughly examine the nurse's empathy. In other words, it investigates the emotional identification with the other, the ability, that is, to understand the position he/she is in, his/her thoughts, his/her feelings but also the situation he/she is as well as the right way to handle the difference of another, characterize a person with empathy. In such a modern society in which we live, which is characterized by a lack of meaningful communication between people and understanding, it is necessary to recognize and study those factors that can contribute to develop satisfactory emotional bonds and positive social interactions.

Key- Words: patient, empathy, healthcare professional, benefits.

Υπεύθυνος Αλληλογραφίας: Δήμητρα Κόνιαρη, demyapr81@gmail.com,

Εισαγωγή

Ενσυναίσθηση θεωρείται η ικανότητα της εμβίωσης (έμβιω=ζω εν τινι) της κατάστασης κάποιου. Αναφέρεται επιπλέον στην ικανότητα να κατανοεί και να μοιράζεται ένα άτομο τις συγκινήσεις, τις σκέψεις αλλά και γενικότερα τη συμπεριφορά κάποιου άλλου ατόμου. Δηλώνει ξεκάθαρα συναισθηματική συμμετοχή (Μαντάρα, 2015). Έτσι αυτός με ενσυναίσθηση μπορεί να βάζει στη θέση που βρίσκεται ο άλλος τη δική του , να κατανοεί τη συμπεριφορά του αλλά και να αναγνωρίζει ταυτόχρονα τα κίνητρα της χωρίς να είναι επικριτικός. Μπορεί να βλέπει τον κόσμο μέσα από τα μάτια του άλλου. Οι άνθρωποι που έχουν αναπτυγμένη την ενσυναίσθηση κατανοούν καλύτερα τη μη λεκτική επικοινωνία που αναφέρεται στη γλώσσα του σώματος, το τόνο της φωνής και τις εκφράσεις του προσώπου. Επιπλέον, ο ενσυναίσθητος άνθρωπος διευκολύνεται στη διαχείριση των συγκρούσεων και στην επίλυση προβλημάτων ενισχύοντας το κλίμα εμπιστοσύνης και κατανόησης με τον ασθενή (Γαβριηλίδου, 2019).

Τα πλεονεκτήματα της είναι αδιαμφισβήτητα. Φέρνει τους ανθρώπους πιο κοντά, τους βοηθάει να κατανοεί καλύτερα ο ένας τον άλλο, αναπτύσσεται μια αμοιβαία σχέση κατανόησης, σεβασμού και εμπιστοσύνης βοηθώντας την έκφραση συναισθημάτων, μειώνονται οι εντάσεις, αναπτύσσεται η ανεκτικότητα στο κάτι διαφορετικό ακόμη και αν οι απόψεις μας δεν συμπίπτουν με αυτές των άλλων αλλά και δημιουργείτε ένα ασφαλές περιβάλλον μεταξύ των ατόμων (Μεταξάς, 2018).

Η ενσυναίσθηση αποτελεί ένα πολύ σημαντικό εργαλείο για την νοσηλευτική φροντίδα η οποία είναι ανθρωποκεντρική και είναι απαραίτητη για την ολοκλήρωση των καθηκόντων του κάθε νοσηλευτή.

Όσον αφορά τη νοσηλευτική που είναι ένα επάγγελμα που έχει άμεση σχέση με την ανθρώπινη ζωή θα πρέπει οι νοσηλευτές να επιδεικνύουν κριτική σκέψη αλλά και δημιουργικότητα ως προς την άσκηση των νοσηλευτικών καθηκόντων τους με αποτέλεσμα τη προαγωγή καλύτερων υπηρεσιών υγείας. Η ικανότητα να μπορούν να ταυτίζονται με τα συναισθήματα των άλλων αποτελεί ένα επιθυμητό χαρακτηριστικό το οποίο παίζει σημαντικό ρόλο στη ποιοτική φροντίδα που παρέχουν. Οι ενσυναισθηματικός επικοινωνιακές δεξιότητες των νοσηλευτών τόσο στους ασθενείς αλλά και στις οικογένειες τους, όσο και στους συναδέλφους τους αλλά και σε όλη την ιατρική ομάδα είναι απαραίτητες. Δεν αρκεί όμως μόνο να αντιλαμβάνεται τα συναισθήματα, τις σκέψεις και τις ενέργειες του άλλου, αλλά και εναρμονίζεται με αυτά. Υπάρχουν πολλές αναφορές από ασθενείς που ανέφεραν ανακούφιση από τις αγωνίες και το πόνο τους όταν περιθάλπονταν από ενσυναίσθητους νοσηλευτές (Williams et al, 2010). Πρόσφατα δόθηκε μεγάλη έμφαση στην χρησιμότητα της σαν εργαλείο επικοινωνίας στο χώρο της υγείας (Παναγούλης, 2010; Bohart *et al*, 1997).

Στην παρούσα εργασία θα αναλυθούν τα δομικά της στοιχεία αλλά και θα αναλυθεί θεωρητικά η έννοιά της. Θα τονισθούν οι τρόποι με τους οποίους ο νοσηλευτής μπορεί να την χρησιμοποιήσει αλλά και της επιπτώσεις που μπορεί να έχει στην συναισθηματική του κατάσταση όπως το ¨burnout¨ ή αλλιώς συναισθηματική εξάντληση.

Εννοιολογική Αποσαφήνιση

Η ενσυναίσθηση στην ψυχολογία ορίζεται ως α) η δύναμη της προβολής της προσωπικότητας κάποιου άλλου (με αποτέλεσμα την πλήρη κατανόηση της) πάνω

στο αντικείμενο της μελέτης και β) η συμμετοχή στα συναισθήματα ή τις ιδέες κάποιου άλλου ατόμου.

Στον τομέα της ιατρικής επιστήμης ενσυναίσθηση αφορά την ικανότητα του θεραπευτή να καταλαβαίνει το εσωτερικό πλαίσιο αναφοράς του ασθενή με ακρίβεια και με τα συναισθηματικά και νοητικά στοιχεία που εμπεριέχονται, σαν να ήταν ο θεραπευτής το ίδιο το άτομο, αλλά χωρίς ταυτόχρονα να χάνει την ιδιότητα του (Ιατρού, και συν., 2016). Η έννοια της ενσυναίσθησης, το να μπορεί δηλαδή κάποιος να συναισθάνεται τον σωματικό ή ψυχικό πόνο του άλλου και να προσπαθεί να τον ανακουφίσει είναι πολύ βασική για κάποιον όταν πρωτοεισέρχεται στο ιατρικό ή στο νοσηλευτικό επάγγελμα

Ως έννοια περιγράφεται διεξοδικά στο έργο του ψυχολόγου Carl Rogers. Σύμφωνα με τον ορισμό, τον οποίο δίνει ο ίδιος, αναφέρεται στη δυνατότητα αντίληψης από την πλευρά του θεραπευτή του εσωτερικού πλαισίου αναφοράς του άλλου ατόμου και κυρίως των συναισθηματικών στοιχείων και νοημάτων που ενυπάρχουν σε αυτό, «ωσάν» να είναι ο ίδιος το άλλο άτομο. Ο ίδιος τονίζει ότι ο θεραπευτής δεν πρέπει να λησμονεί τον όρο «ωσάν». Οι θεωρητικοί αναγνωρίζουν τέσσερις βασικές πτυχές της ενσυναίσθησης. Οι δύο πρώτες είναι η βιωματική και η ηθική, που σχετίζονται κυρίως με την εσωτερική ικανότητα κάποιου να συμμερίζεται και να προσεγγίζει τη συναισθηματική κατάσταση ενός ατόμου. Επί πλέον, υπάρχει η γνωστική διάσταση, που αναφέρεται στη νοητική κατανόηση της εμπειρίας του άλλου, και η επικοινωνιακή- συμπεριφορική, η οποία αφορά στην ακριβή μεταβίβαση στον άλλο της κατανόησης του βιώματος. Η αποτελεσματικότητα ως προς την ενσυναισθητική κατανόηση στο πλαίσιο της κλινικής συνάντησης ιατρού-ασθενούς σχετίζεται κατά βάση με τις δύο τελευταίες διαστάσεις.

Αν και αρχικά ως έννοια οριοθετήθηκε στο πλαίσιο της ψυχοθεραπείας, σταδιακά αναγνωρίστηκε ως μια ιδιαίτερα σημαντική παράμετρος όσον αφορά στη σχέση ιατρού-ασθενούς. Η παρουσία της ως δεξιότητα οδηγεί στην αύξηση της συμμόρφωσης με τις ιατρικές συστάσεις, στην καλύτερη κατανόηση της διάγνωσης και στην ανάπτυξη του συναισθήματος αυτο-αποτελεσματικότητας από την πλευρά του ασθενούς, συντελώντας στη συνολική του ικανοποίηση. Επί πλέον, συσχετίζεται έντονα με τη μείωση του άγχους και της συναισθηματικής έντασης, καθώς και με την αύξηση της επαγγελματικής ικανοποίησης από την πλευρά του ιατρού.

Οι Salovey & Mayer (1990) αναφέρονται στην ενσυναίσθηση ως μία θεμελιώδη ανθρώπινη ικανότητα ανάμεσα σε α) αυτογνωσία, β) συναισθηματικό έλεγχο, γ) αυτό-ενεργοποίηση και δ) χειρισμό σχέσεων. Επιπλέον, ο Moreno (1998), ισχυρίζεται ότι η ενσυναίσθηση πετυχαίνεται βασικά τοποθετώντας εαυτόν στη θέση ενός άλλου και συμπεριλαμβάνει την αντίληψη, του πώς ο άλλος βιώνει τη διαδικασία. Οι ενσυναισθηματικοί άνθρωποι γενικά περιγράφονται ως άτομα που είναι ευαίσθητα προς τους άλλους.

Ουσιαστικά, η ενσυναίσθηση είναι η συναισθηματική ταύτιση με την ψυχική κατάσταση ενός άλλου ατόμου, και η κατανόηση της συμπεριφοράς και των κινήτρων του. Τα συστατικά της λέξης αποτελούνται από τις λέξεις εν, συν και αίσθηση, υποδηλώνοντας την επέκταση της αίσθησης του ατόμου πέρα από τον εαυτό του (Μαλικιώση -Λοίζου, 2003).

Ενσυναίσθηση στο χώρο της Υγείας

Στο χώρο της υγείας ο όρος ενσυναίσθηση αναφέρεται στην ικανότητα που έχει ο επαγγελματίας της υγείας να εστιάζει με όλη του τη προσοχή και να κατανοεί πλήρως το πώς αισθάνεται πραγματικά ο κάθε ασθενής (Stepien et al, 2006;

Σαραντοπούλου, 2017). Ο Hoyat το 2007 την όρισε όσο αφορά το χώρο της υγείας, ως ένα γνωστικό χαρακτηριστικό, που βοηθάει τον επαγγελματία υγείας να κατανοήσει τις ανησυχίες, τις εμπειρίες και την προοπτική του κάθε ασθενή. Και επιπλέον, η υψηλή ενσυναίσθηση μπορεί να οδηγήσει τους επαγγελματίες της υγείας σε ευημερία.

Ο Reynords ανέφερε πως τόσο στους νοσηλευτές όσο και στους γιατρούς τα υψηλά επίπεδα ενσυναίσθησης ευνοούν τα κλινικά αποτελέσματα και γενικότερα την υγείας των ασθενών και μειώνουν το στρες, τη κατάθλιψη και το άγχος τους και βελτιώνουν την αυτοσυνείδηση τους (Reynords, 2000). Οι Larson & Yao ανέφεραν πως οι γιατροί με ενσυναίσθηση είναι αποτελεσματικότεροι με νιώθουν μεγαλύτερη επαγγελματική ικανοποίηση (Larson *et al*, 2005).

Όταν εδραιώνεται μια σχέση εμπιστοσύνης επιπρόσθετα ενισχύεται και με ενσυναίσθηση, όποιοι περιορισμοί στη σχέση εξαφανίζονται και ένας βαθύς ανθρώπινος δεσμός δημιουργείται. Το είδος αυτής της ανθρώπινης σχέσης χαρακτηρίζεται από εμπιστοσύνη (Hojat *et al*, 2001). Οι House και συν υποστήριξαν πως οι ανθρώπινοι δεσμοί επιδρούν στο να μειωθεί ο φόβος επηρεάζοντας έτσι θετικά τα ιατρικά αποτελέσματα. Ο Balint επίσης από τη πλευρά του περιέγραψε τους γιατρούς πως στην ιστορία της ιατρικής αποτέλεσαν κατά τη θεραπευτική πράξη το κυριότερο θεραπευτικό εργαλείο (House&*et al*, 1988; Novack, 1987;Balint, 1957).

Οφέλη της ενσυναίσθησης στον επαγγελματία υγείας

Μελέτες υποστηρίζουν ότι υπάρχει θετική επίδραση στα κλινικά αποτελέσματα που αφορούν τους ασθενείς όταν οι επαγγελματίες υγείας λειτουργούν με ενσυναίσθηση. Καταλήγουν σε πιο ακριβής και έγκυρες διαγνώσεις, ελαχιστοποιούνται τα ποσοστά των ιατρικών σφαλμάτων, μειώνονται τα παράπονα των ασθενών, αν κατανοούν τη συναισθηματική τους κατάσταση (Beckman *et al*, 1994; Levinson *et al*, 1997; Halpern, 2001). Οι νοσηλευτές ή οι γιατροί οι οποίοι διέπονται από ενσυναίσθηση παρέχοντας νοσηλευτική ή ιατρική φροντίδα, αυξάνονται τα επίπεδα αυτοπεποίθησης και αυτοεκτίμησης τους, οδηγούνται σε προσωπική ωρίμανση, ευχαρίστηση και ικανοποίηση καθώς αισθάνονται ότι οι ασθενείς τους, τους χρειάζονται. Επίσης, μειώνονται τα σφάλματα στις ιατρικές εκτιμήσεις (Lelorain *et al*, 2012; Κορτσινόγλου, 2018).

Τόσο η επαγγελματική όσο και η κλινική ενσυναίσθηση, αποτελούν μια γνωστική δεξιότητα και όχι ένα διάχυτο συναίσθημα και βασίζονται σε μια συλλογιστική διαδικασία (Μπόλια, 2018). Οι θεραπευτές που προσπαθούν να κατανοήσουν αυτά που νιώθουν οι ασθενείς τους είτε είναι πετυχημένοι είτε επικοινωνιακοί, καταφέρνουν να επιτύχουν σπουδαία θεραπευτικά αποτελέσματα (Decety *et al*, 2015).

Η ενσυναίσθηση ειδικότερα στους νοσηλευτές δείχνει να συμβάλλει στην αύξηση της ευεξίας τους τόσο σε σχέση με τους συναδέλφους τους όσο σε σχέση και με τους ασθενείς τους (Bourgault *et al*, 2015), στη μείωση των παραιτήσεων καθώς και στην αύξηση της εργασιακής αφοσίωσης και φαίνεται να δρα ως προστατευτικός παράγοντας στο να εμφανίζουν επαγγελματική δυσαρέσκεια και το σύνδρομο της επαγγελματικής εξουθένωσης(burnout). Συντελεί επιπλέον στη δημιουργία τόσο ομαδικού όσο και συνεργατικού πνεύματος μεταξύ των επαγγελματιών υγείας (Dal Santo *et al*, 2014; Ferri *et al*, 2015).

Μέσω του κλίματος συνεργασίας και εμπιστοσύνης που δημιουργείτε μεταξύ θεραπευτή και ασθενή βοηθάει να αυξάνεται η δημοτικότητα του γιατρού,

προστατεύει τη διάρκεια της σχέσης καθώς και ελαχιστοποιούνται οι συγκρούσεις και οι δικαστικές διαμάχες (Kim *et al*, 2004; Di Matteo *et al*, 2011; Λιονής, 2011).

Σε έρευνα που έκανε ο Hojat *et al,* το 2002, έδειξε τη θετική επίδραση που υπήρξε μεταξύ της ενσυναίσθησης και τις σχέσεις που έχουν μεταξύ τους οι επαγγελματίες υγείας διότι υπήρξε βελτίωση στις αλληλεπιδράσεις τους, και αυξήθηκε η ικανοποίηση και ευημερία τους. Το να σέβεται, να κατανοεί, να εμπιστεύεται αλλά και να αποδέχεται ο ένας τον άλλο, βοηθούν στη προαγωγή της συλλογικότητας και της ομαδικότητας γεφυρώνοντας τις μεταξύ τους διαφορές και προάγεται το πνεύμα συνεργασίας.

Οφέλη της ενσυναίσθησης για τον ασθενή

Είναι πολλοί εκείνοι οι ασθενείς που θα ήθελαν η ενσυναίσθηση να αποτελεί ένα επιθυμητό χαρακτηριστικό των επαγγελματιών υγείας και υποστηρίζουν πως συνεισφέρει πολλά θετικά αποτελέσματα μια συναισθηματική σχέση (Gallagher et al, 2017). Αναγνωρίζεται από μελέτες ότι οι ασθενείς έχοντας ενσυναίσθητους θεραπευτές αισθάνονται λιγότερο άγχος, στρες, πανικό, κακή διάθεση, λιγότερη δυσφορία και μεγαλύτερη ικανοποίηση λαμβάνοντας φροντίδα από ένα θεραπευτή ο οποίος ταυτίζεται συναισθηματικά μαζί του. Επιπλέον, αυξάνεται η εμπιστοσύνη τους προς το θεράποντα γιατρό τους (La Monica et al, 1987; Κουννουσιης, 2017). Επίσης, είναι πιο πιθανό να ακολουθήσουν τις θεραπευτικές οδηγίες και να προσκολληθούν στο θεραπευτικό σχήμα, νιώθοντας πως τους κατανοούν οι θεραπευτές τους, αυξάνοντας έτσι τη θεραπευτική αποτελεσματικότητα, οδηγώντας τους έτσι σε βελτίωση της κατάστασης της υγείας τους (Kourakos et al, 2018; Halpern, 2007). Αυτό αυτόματα οδηγεί σε μείωση της χρήσης των πόρων με επακόλουθο την εξοικονόμηση του κόστους φροντίδας υγείας (Ahrweiler et al, 2014; Bas-Sarmiento et al, 2017). Όταν οι ασθενείς είναι ικανοποιημένοι οδηγούνται σε μεγαλύτερη συμμόρφωση και κατά τη διάρκεια της θεραπείας αλλά και στους επανελέγχους.

Παράγοντες όπως ένα άγγιγμα, ένα ζεστό βλέμμα, μια αγκαλιά, ό τόνος της φωνής, ο χρόνος που αφιερώνεται από το γιατρό ή το νοσηλευτή στο να ακούει ότι του λέει ο ασθενής, συμβάλλουν καθοριστικά ση δημιουργία κλίματος συνεργασίας, ασφάλειας και εμπιστοσύνης. Μελέτες έχουν δείξει πως δυσαρεστημένοι ασθενείς από τις διαπροσωπικές σχέσεις με τους επαγγελματίες υγείας προσφεύγουν σε κάποιες ακραίες συμπεριφορές είτε επιθέσεις είτε αγωγές ή απευθύνονται σε άλλους ειδικούς (DiMatteo et al, 2006; Oslon et al, 1997).

Η ενσυναίσθηση που λαμβάνει ένας ασθενής το φέρνει πιο κοντά στις ανησυχίες που αισθάνεται και στα συμπτώματα του με αποτέλεσμα να διευκολύνεται ο θεραπευτής στη συλλογή ιατρικών πληροφοριών, τους βοηθά να ανακτήσουν μια αυτονομία και έτσι μπορούν να συμμετέχουν στη θεραπεία τους με αποτέλεσμα την αύξηση της αυτοαποτελεσματικότητα τους (Halprern, 2003).

Επιπλέον, ένας ασθενής που λαμβάνει συναισθηματική φροντίδα ακόμη και να μη νιώσει απόλυτη ικανοποίηση από το πώς εξελίχθηκε η θεραπευτική του πορεία, υπάρχει πολύ μικρή πιθανότητα να κινηθεί νομικά και να καταθέσει αγωγή εναντίον των επαγγελματιών υγείας λόγω κακής πρακτικής. Ένας θεραπευτής με κατανόηση και ευαισθησία είναι πιθανό ακόμη και να σώσει τη ζωή του ασθενή. Όταν μοιράζεται ότι αισθάνεται σχετικό με αυτό που τον ανησυχεί, θεωρεί ότι λαμβάνει φροντίδα καθώς και ότι συμμετέχει στις αποφάσεις.

Σχεδόν το 80% ασθενών θα συνιστούσε και θα πρότεινε έναν γιατρό με ενσυναίσθητη συμπεριφορά και σε άλλους. Σε σχετική έρευνα φάνηκε πως υπήρχε θετική συσχέτιση μεταξύ της ενσυναίσθησης των επαγγελματιών υγείας με την

ικανοποίηση που εξέφρασαν οι ασθενείς, τη τήρηση οδηγιών και την ανάκληση τους όπου χρειάζονταν, καθώς και τη τήρηση πρωτοκόλλων από τους γιατρούς (Konrath et al, 2013).

Σε νοσοκομείο του San Francisco οι νοσηλευτές που εργάζονται σε αυτό, εμφάνισαν υψηλό δείκτη ενσυναίσθησης ο οποίος φαίνεται να συνέλαβε στη μείωση της απομόνωσης αλλά και των περιοριστικών μέτρων σε εξαιρετικά επιθετικούς ασθενείς. Επιπλέον, οι Shea&Lionis υποστήριξαν θερμά πως ασθενείς με χρόνια νοσήματα αναρρώνουν, εμφανίζουν γρηγορότερη ανάρρωση αλλά και αντιμετωπίζουν πιο αποτελεσματικά τα προβλήματα τους, όταν τους συμπεριφέρονται με ενσυναίσθηση, συμπάθεια και κατανόηση (Zang et al, 2014; Shea et al, 2015).

Μεθοδολογία

Για τους σκοπούς της παραπάνω έρευνας αξιοποιήθηκε η παρατήρηση. Μέσω της παρατήρησης υπήρξε η δυνατότητα άντλησης πληροφοριών και δεδομένων από τη συγκεκριμένη ομάδα. Ειδικότερα, η παρατήρηση έλαβε χώρα σε σχολική δομή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ειδικής αγωγής, στο φυσικό τόπο και χρόνο του Ενιαίου Ειδικού Επαγγελματικού Γυμνασίου Λυκείου. Αφού έγινε καταγραφή των παρατηρήσεων, ακολούθησε η δέουσα επεξεργασία κι ερμηνεία των αποτελεσμάτων. Ήταν η εναρκτήρια οδός προβληματισμού και περαιτέρω εκπόνησης της συγκεκριμένης έρευνας. Δόθηκε η δυνατότητα εντοπισμού των πραγματικών στοιχείων μέσω της εκ βαθέων μελέτης του παραπάνω ζητήματος. Έγινε ουσιώδη καταγραφή των συμπεριφορών και των αντιδράσεων των παρατηρουμένων. Μέσω συστηματικών σημειώσεων, επιδιώχθηκε όπως γίνει καταγραφή της ενσυναίσθησης με όσο το δυνατόν πιο αντικειμενικό τρόπο.

Διεξαγωγή

Ο χώρος που έγινε η παρατήρηση ήταν το Ενιαίο Ειδικό Επαγγελματικό Γυμνάσιο Λύκειο αφού, αρχικά, έγινε σχεδιασμός του αντίστοιχου χάρτη, με τη μεγαλύτερη δυνατή λεπτομέρεια. Βασικά, έγινε καταγραφή όσων βλέπαμε και αφορούσε το ερευνητικό μας ερώτημα, αναφορικά με την ενσυναίσθηση. Ειδικότερα, καταγραφόταν, τι συνέβαινε, λεκτικά ή μη, πότε και ποια ήταν η διάρκειά του

Συμπεράσματα- Συζήτηση

Συμπερασματικά, όταν λειτουργούν με ενσυναίσθηση οι επαγγελματίες υγείας δημιουργείται ένα φιλικό και υγιές περιβάλλον, ενισχύεται ο δεσμός ασθενή-θεραπευτή και η διαπροσωπική θεραπευτική τους σχέση αλλά και μειώνεται η όποια αμυντική ή επιθετική συμπεριφορά του ασθενή (Φιντανίδου & Πανταζή, 2013). Ο σχολικός νοσηλευτής είναι αυτός που απορροφά πλήθος προβλημάτων μέσα στα οποία εμπλέκονται οι μαθητές, οι εκπαιδευτικοί κι οι ίδιες οι οικογένειές τους ενισχύοντας, έτσι, την εκπαιδευτική διαδικασία.

Η σημασία του σχολικού νοσηλευτή διαφαίνεται μέσα από έρευνα των Gross et al (2006), Green &Reffel (2009) καθώς και των Maughan et al. (2011). Ιδιαίτερης σημασίας είναι η έρευνα των Kirchofer et. al (2007)όπου πέρα από τον σημαίνοντα ρόλο του σχολικού νοσηλευτή, διαφάνηκε η πρόθεση των γονέων όπως συνδράμουν οικονομικά στην παρουσία σχολικού νοσηλευτή στο σχολικό περιβάλλον.

Βιβλιογραφία

Ahrweiler, F., Neumann, M., Hahn, E.G., Scheffer, C. (2014). Determinants of physician empathy during medical education: hypotyetical conclusions from an explaratory qualitative survery of practicing physicians, *BMC*, 14, pp.122-134.

Bas-Sarmiento, P., Fernández-Gutiérrez. M., Baena-Baños, M., Romero-Sánchez, JM. (2017). Efficacy of empathy training in nursing students: A quasi-experimental study. *Nurse Education Today* 59:59-65.

Bohart, A., Elliott, R., Greenberg, LS., Watson, JC.(2002). Empathy. In: Norcross JC, ed. Psychotherapy Relationships That Work. New York: Oxford University Press,; 89-108.

DiMatteo, M. R., & Martin, L. R. (2006). *Εισαγωγή στην ψυχολογία της υγείας.* Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

Gallagher, P., Moriarty, H., Huthwaite, M., Lim, B. (2017). Challenging some assumptions about empathy, *The Clinical Teacher*, 13, pp.1-4.

Halpern, J. (2007). Humanising medical practice: the role of empathy, *The Medical journal of Austalia*, 187(7), pp.381-382.

Kourakos, M., Vlachou, E., Kelesi, M. (2018). Empathy in the Health Professions: An Ally in the Care of Patients with Chronic Diseases, *International Journal of Health Sciences & Research*, 8(2).

LaMonica, E., Wolf, R., Madea, A., Oberst, M. (1987). Empathy and nursing care outcomes. *Sch Inq Nurs Pract*, 1, 197-213.

Oslon, J., Hanchett, E., (1997). Nurse – expressed empathy, patient outcomes, and development of middle – range theory, *Journal of Nursing Scholarship*, 29 (1): 71-76.

Shea ,S., Λιονής, Χ., Μαρκάκη, Α. (2015). Ενσυναίσθηση και συμπόνια στη σχέση Ιατρού – Ασθενή. Στο Χ. Λιονής & Ε. Πιτέλου σχέση ιατρού ασθενή .Θεωρητική και πρακτική προσέγγιση ,Αθήνα Πανεπιστήμιο Κρήτης-Σχολή Επιστημών Υγείας-Τμήμα Ιατρικής.

Γαβριηλίδου, Φ. (2019). *Ενσυναίσθηση- Κλειδί για μια ολοκληρωμένη και ισορροπημένη ζωή.*

Ιατρού Γ., Κοτρώτσιου Ε., Γκούβα Μ., & Κιοσσές Β., (2016). Πως αντιλαμβάνονται την ενσυναίσθηση οι φοιτητές νοσηλευτικής; *Διεπιστημονική Φροντίδα Υγείας*, 8(1): 20 – 25.

Κουννούσης, Γ. (2017). *Η ενσυναίσθηση είναι ο κύριος αναστολέας της ανθρώπινης ωμότητας.*

Μαλικιώση -Λοίζου Μ., (2003). Μια κριτική ματιά στην ενσυναίσθηση, *Ψυχολογία,* 10 (2 - 4): 295 – 309.

Μεταξάς, Σ. (2018). *Υπάρχει η ενσυναίσθηση στους ανθρώπους και σε ποιο βαθμό;* NorthTown.

Παναγούλης, Α. (2010). *Διερευνητική εργασία για τη μελέτη της σχέσης ασθενών-πελατών και φαρμακοποιών.* Πάτρα 2010.

Φιντανίδου, Ν. & Πανταζή, Γ. (2013). Η ενσυναίσθηση μεταξύ των Επαγγελματιών Υγείας